

## La priesperanta rezolucio de Unesko estas kvaronjarcenta:

### La prepara fazo

Radioprelego de Claude kaj Andrée GACOND, SRI-853/349, 1980 februaro 14 kaj 16

<http://www.esperanto-gacond.ch/SRI/Radiokasedo-1980-53/SRI-1980-53-B-4-349-853-1980-02-14-16-Claude-kaj-Andree-Gacond-La-priesperanta-rezolucio-de-Unesko-estas-kvaronjarcenta-La-prepara-fazo.mp3>

Cl.- Parolas nome de Svisa Radio Internacia gesinjoroj Claude kaj Andrée Gacond.

Ĉivintre la priesperanta rezolucio de Unesko fariĝis 25-jaraĝa. Ni nepre marku tiun eventon raportante pri la prepara laboro, interalie pri la diplomata kapablo de D-ro Ivo Lapenna, kiuj venkigis Esperanton la 10-an de decembro 1954 konklude de skandale memorinda Ĝenerala Konferenco de Unesko, okazinta en Montevideo. Tiun ĉi raporton ni faras, legante al vi tekston, kiun la historiisto Ulrich Lins verkis por Universala Esperanto-Asocio kaj kiu aperis en la revuo "Esperanto", decembro 1979.

A.- Unesko estis kontaktita de la Esperanto-movado jam duonan jaron post sia fondiĝo. En majo 1946 la brito, E. D. Derant, aŭtoro de tre bona anglalingva verko pri Esperanto, *The language problem*, 1943, starigis kontakton kun la nova organizaĵo ĉe ĝia provizora sidejo en Londono. Fine de septembro 1946 Unesko translokiĝis al Parizo kaj en la sekva monato Derant, kiu dum ĉirkaŭ sep jaroj estis la komisiito unue de Internacia Esperanto-Ligo (IEL), poste de la nova UEA, pri rilatoj kun Unesko, veturis tien por priparoli grandan kampanjon tiutempe organizatan de IEL. Nome, komence de 1946 estis lanĉita la varbado por subskriboj de peticio direktota al Unuiĝintaj Nacioj. Tiu peticio celis atingi ke UN agnosku la popolinterligajn servojn de Esperanto kaj helpu la pluan disvastigon de ĝia uzo.

Cl.- Komprenante la rolon, kiun povus ludi Unesko por la sukcesigo de la peticio, Derant dum sia unua vizito al Parizo interkonsentis pri komuna deklaro, laŭ kiu IEL regule informos Uneskon pri la evoluo de la peticio kaj Unesko sekvos neŭtralan sintenon rilate la klopodojn celantajn al enkonduko de internacia helplingvo.

A.- La subskribo-kampanjo daŭris ĝis la fino de 1948. Ĝia rezulto estis impona. Subskribis la peticion 492 organizaĵoj kun entute 15'454'780 membroj kaj 890'432 individuoj. Entute homoj el 76 landoj. Komence de aŭgusto 1950 la propono estis en formo de 4 gandraj albumoj transdonita al Unuiĝintaj Nacioj, kiuj siavice tuj pludonis ĝin al Unesko, sia specialigita organizaĵo, por pritrakto.

Cl.- Dum la postaj jaroj UEA konstante timis, ke la peticio kovriĝos per arkiva polvo kaj ne sekvigos iujn paŝojn. Kvankam la ĝenerala direktoro de Unesko, Jean Thomas persone salutis ankaŭ komence de aŭgusto 1950 en la inaŭguro de la 35-a Universala Kongreso en Parizo, kaj kvankam en la sama jaro, amiko de Esperanto, la brito Herbert Lionel Elwin, nuntempe membro de la honora patrona komitato de UEA iĝis direktoro de la eduka fako de Unesko, necesis insistaj memorigoj flanke de UEA por malhelpi subtabligon de la peticio. Speciale aktiva en la postkulisaj traktadoj estis Derant, dum la necesan apogon per faktoj pri la disvastiĝo de Esperanto provizis Centro de Esploro kaj Dokumentado (CED) fondita de Prof. Ivo Lapenna la 1-an de januaro 1952.

A.- En aŭgusto 1952 la plenumkomitato de Unesko ja preparis dokumenton kiel sekvon de la peticio, sed formulis ĝin pli kiel demandon, ĉu entute Unesko okupiĝu pri problemoj rezultantaj el la diverseco de lingvoj. La peticio mem estis menciita en la dokumento nur per

kelkaj linioj. Tamen, kiam en novembro 1952 komenciĝis en Parizo la 7-a Ĝenerala Konferenco de Unesko, du reprezentantoj de UEA, Derant kaj Lapenna estis allasitaj kiel observantoj. La starpunkto de la Esperanto-movado nun povis esti rekte prezentita. Fine la 11-an de decembro 1952 la Ĝenerala Konferenco adoptis rezolucion, kiu rajtigis la ĝeneralan direktoron de Unesko komuniki la peticion al la ŝtato-membroj kaj entrepreni konforme al komentoj ricevotaj la necesan preparlaboron por ebligi al la Ĝenerala Konferenco decidi dum la 8-a sesio pri la agoj entreprenotaj je tiu ĉi peticio.

Cl.- De tiam la afero bone marŝis. Surbaze de la ricevitaj respondoj, Unesko publikigis la 1-an de junio 1954 dokumenton kun la titolo '*Raporto pri la internacia peticio favore al Esperanto*'. Ĝi montris, ke krom multaj ŝtatoj kiuj sintenis indiferece aŭ rekte negative, almenaŭ el 9 landoj venis kuraĝigaj respondoj. Kiam aperis la dokumento, UEA jam febre preparis sin por la decida okazo, nome la 8-a Ĝenerala Konferenco de Unesko en Montevideo, al kiu ĝi denove estis invitita sendi observanton. CED jam en novembro 1953 estis kompilinta por Unesko detalan raporton pri la stato de Esperanto kaj havigis ankaŭ al la landaj asocioj bazan materialon por kompetenta traktado kun la naciaj aŭtoritatoj. Krome, ĝustatempe rekomenciĝis preparlaboroj por ekspozicio de la esperanta literaturo okazonta dum la konferenco en Montevideo.

A.- Por marki la kvaronan jarcenton de la Unesko-Rezolucio pri Esperanto, ni legis al vi la unuan parton de raporto verkita de Ulrich Lins, kiun aperigis la revuo "Esperanto" de UEA en decembro 1979. La venontan semajnon, daurigante la legadon de tiu historia raporto ni memorigos, kiel d-ro Ivo Lapenna kuraĝe luktis ĝis la venko.

Cl.- Hodiaŭ ni ankoraŭ legas al vi la tekston mem de la Rezolucio, kiu estis akceptita de Unesko:

A.- *La Ĝenerala Konferenco, diskutinte la Raporton de la Ĝenerala Direktoro pri la Internacia Peticio favore al Esperanto:*

*Notas la rezultojn atingitajn per Esperanto sur la kampo de la internaciaj intelektaj interŝanĝoj kaj por la proksimigo de la popoloj de la mondo;*

*Rekonas, ke tiuj rezultoj respondas al la celoj kaj idealoj de Unesko;*

*Notas, ke pluraj Ŝtatoj-Membroj informis pri sia preteco enkonduki aŭ ampleksigi la instruadon de Esperanto en siaj lernejoj aŭ superaj edukaj institucioj, kaj petas tiujn Ŝtatojn-Membrojn informadi la Ĝeneralan Direktoron pri la rezultoj atingitaj sur tiu kampo;*

*Komisias la Ĝeneralan Direktoron sekvi la kurantan evoluon en la uzado de Esperanto en scienco, edukado kaj kulturo, kaj tiucele kunlabori kun Universala Esperanto-Asocio en aferoj koncernantaj ambaŭ organizaĵojn.*

Cl.- Vi aŭdis elsendon de Svisa Radio Internacia. Parolis gesinjoroj Claude kaj Andrée Gacond. Ĝis reaŭdo!